

**DZĪVES
PIEREDZE**
(zināšanas,
attieksmes,
prasmes)
DZĪVEI
(izziņai,
apdomai,
rīcībai)

Latvijas Universitāte

**Emer.prof., Dr.fiz.,
A N D R I S B R O K S**

Tālrunis: 26 567 120 (mob)

E-pasts : andris.broks@lu.lv

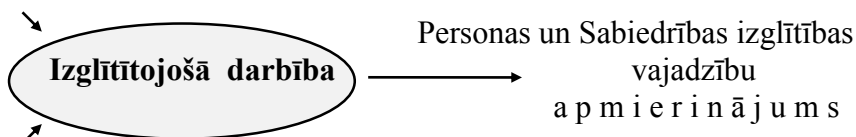
Blogs: <http://blogi.lu.lv/broks/>

3.daļa SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ IZGLĪTOJŠĀ DARBĪBA, IZGLĪTĪBA [Izglītības sistemoloģija]

**Cilvēku izglītojošās darbības būtība un būtība -
mērķtiecīga cilvēkdarbība izglītības vajadzību apmierināšana -
CILVĒKA DZĪVESSPĒJAS (gribēšanas un varēšanas) NODROŠINĀŠANA**

Izglītojošās darbības saites ar Personu un Sabiedrību

Personas un Sabiedrības izglītības vajadzības

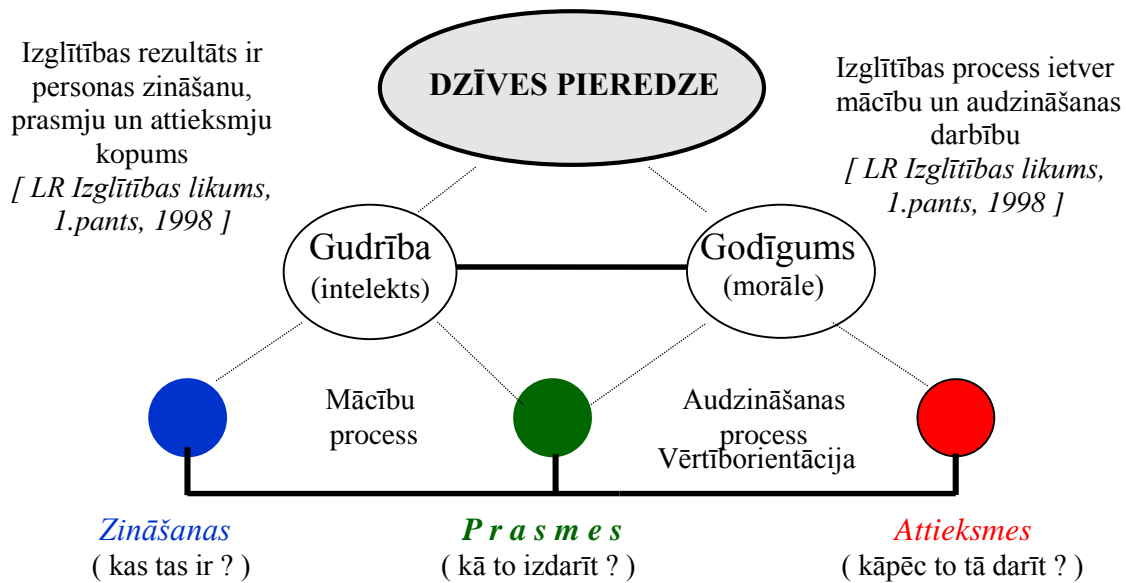

Personas un Sabiedrības līdzekļi izglītības vajadzību apmierināšanai

**Izglītojošā darbība -
īpaši organizēta dzīves pieredzes ieguve dzīvei**

IZGLĪTĪBA	Mērķis - izglītotība	Process (izglītošana, izglītošanās)	Rezultāts - izglītotība
<i>Personas līmenī</i>	Dzīves pieredze dzīvei	Mācības un audzināšana	Dzīves pieredze dzīvei
<i>Sabiedrības līmenī</i>	Dzīves pieredze dzīvei	Mācības un audzināšana	Dzīves pieredze dzīvei

Izglītības kā dzīves pieredzes satura pamatstruktūra

- **ZINĀŠANAS, PRASMES, ATTIEKSMES - dzīves pieredzes vispārīgie raksturojumi.**

Zināšanas - rodas cilvēka dzīvesvides izziņas procesā un nodrošina cilvēkdarbībām nepieciešamos faktus un cēloņseku sakarības.

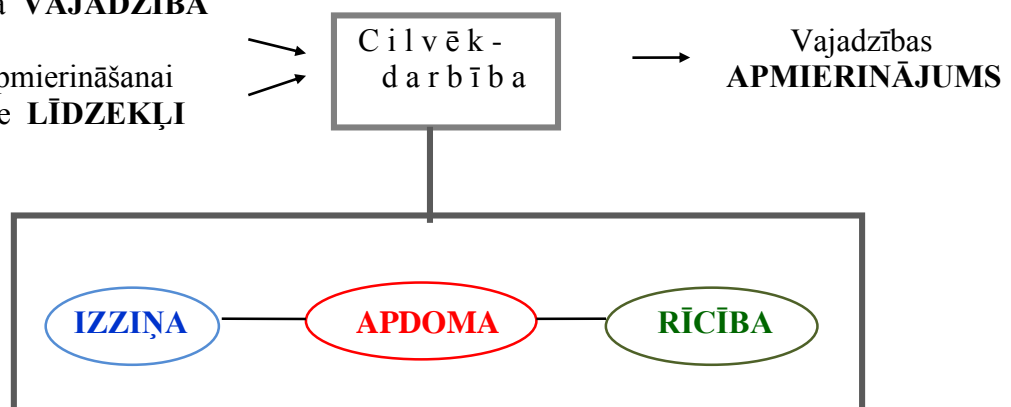
Attieksmes jeb vērtīborientācija - rodas apdomājot - vērtējot cilvēku dzīves daudzveidīgās vajadzības. Pozitīva attieksme uzrāda cilvēka dzīves vērtības jeb vērtīborientācijas, kuras atbilstoši nosaka cilvēkdarbību mērķus un rīcību to sasniegšanai.

Prasmis - rodas cilvēkdarbību īstenošanā un nodrošina visu cilvēkdarbību sastādošo procesu (izziņas, apdomas, rīcības) rezultatīvu norisi. Prasmis ir cilvēka spēju (gribas un varas) īstenojumi darbībā.

Apzinātās dzīves cilvēkdarbību pamatstruktūra

Apmierināmā VAJADZĪBA

Vajadzības apmierināšanai nepieciešamie LĪDZEKĻI

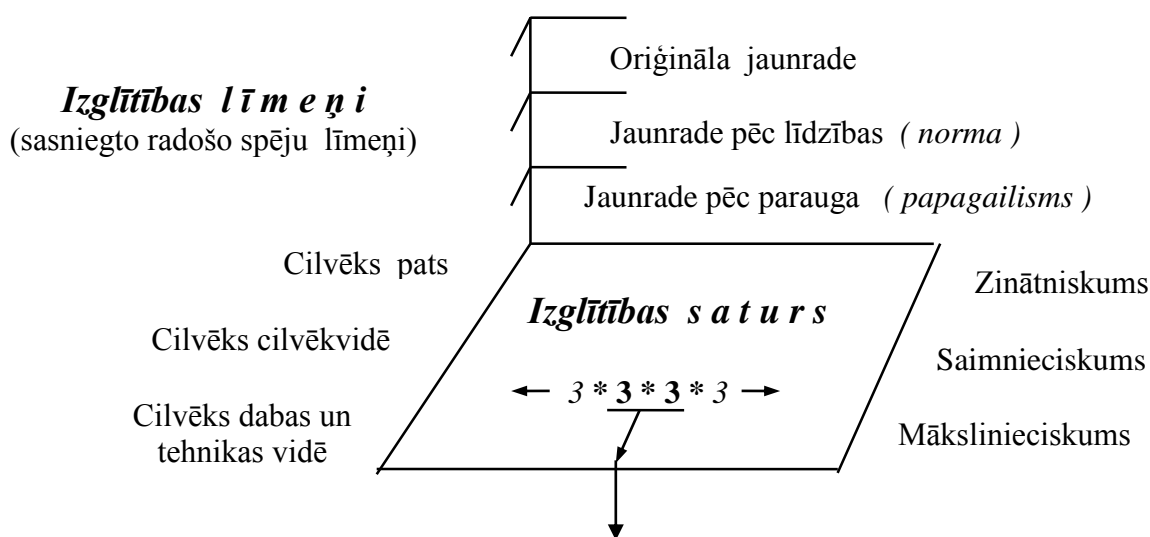

- **VAJADZĪBAS, LĪDZEKĻI, APMIERINĀJUMS - ikvienas cilvēkdarbības ārējie raksturojumi.**
- **IZZIŅA, APDOMA, RĪCĪBA - ikvienas cilvēkdarbības universālie iekšējie raksturojumi.**

I z g l ī t ī b a kā izglītojošās darbības rezultāts - dzīves pieredze (zināšanas, prasmes, attieksmes) dzīvei (izziņai, apdomai, rīcībai)

	I Z Z I Ņ A	A P D O M A	R Ī C Ī B A
P R A S M E S - darbības spēju īstenojums	Prasmes iegūt, analizēt un sintezēt informāciju	Prasmes vērtēt, izvirzīt mērķi, pieņemt lēmumu	Prasmes plānot rīcību, piesaistīt līdzekļus, izpildīt rīcību
A T T I E K S M E S - darbību vērtīborientācijas	Attieksmju izziņa (paraugvērtību apguve - kas ir labi ?)	Attieksmju veidošana vērtēšanas procesā	Attieksmju īstenošana praksē
Z I N Ā Š A N A S - fakti un cēloņseku sakarības	Zināšanu ieguve (kas tas ir un kāpēc tas tā ir ?)	Zināšanu procesēšana (domāšana)	Zināšanu izmantošana praksē

I z g l ī t ī b a s k v a l i t ā t e (saturs un līmenis)

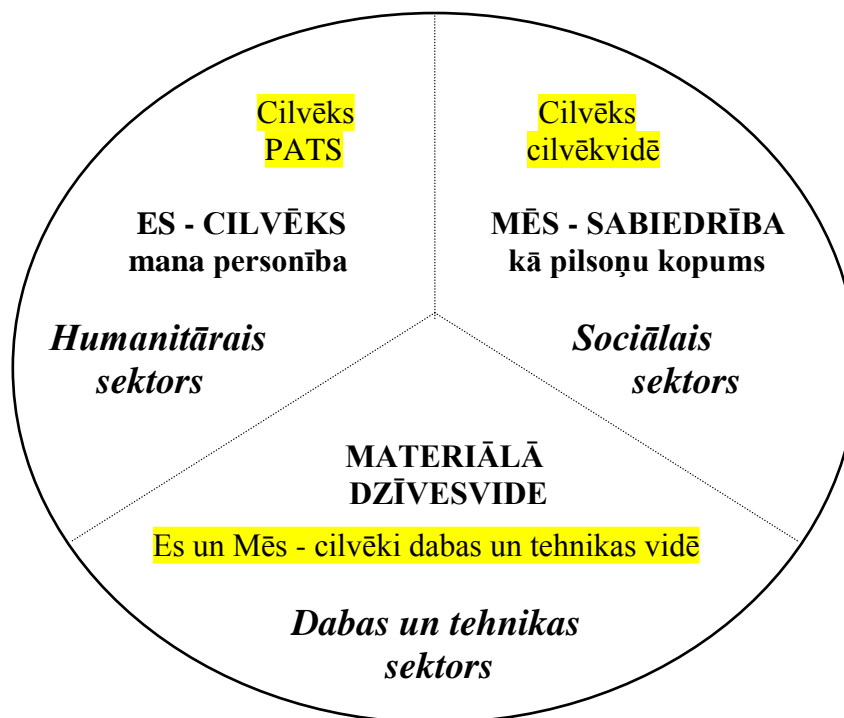

Izglītības satura kodoldaļa

	I z z i Ņ a	A p d o m a	R ī c ī b a
Prasmes	*	*	*
Attieksmes	*	*	*
Zināšanas	*	*	*

Kādu kam izglītību kādai dzīvei ?

Dzīves pieredzes un vispārīzglītības satura pamatsektori

Vispārīzglītības satura pamatstruktūra (3*3*3 = 27)

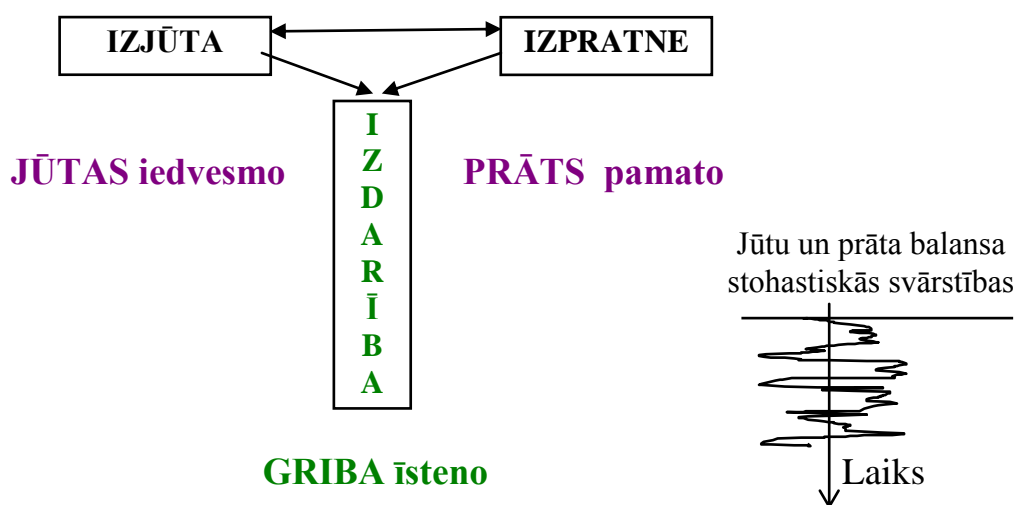
↓ <i>Tematiskie pamatsektori</i>	Izglītības galvenie aspekti			↓ <i>Vispārējās sastāvdaļas</i>
	Izglītības zinātniskums	Izglītības saimnieciskums	Izglītības mākslinieciskums	
Cilvēks cilvēkvidē (politika, ekonomika, vēsture)	*	*	*	Zināšanas Attieksmes Prasmes
Cilvēks PATS (valodas, filosofija, psiholoģija)	*	*	*	Zināšanas Attieksmes Prasmes
Cilvēks dabas un tehnikas vidē (fizika, ķīmija, bioloģija)	*	*	*	Zināšanas Attieksmes Prasmes
	Izpratne, prāts Eksaktums Atziņas, jēdzieni	Izrīcība, griba Pragmātisms Vajadzības, līdzekļi	Izjūta, jūtas Humanitārisms Emocijas, tēli	

Mūžīgi skan LIELAIS JAUTĀJUMS – senā dziesma arvien jaunās skaņās - KĀDU KAM IZGLĪTĪBU KĀDAI DZĪVEI ?

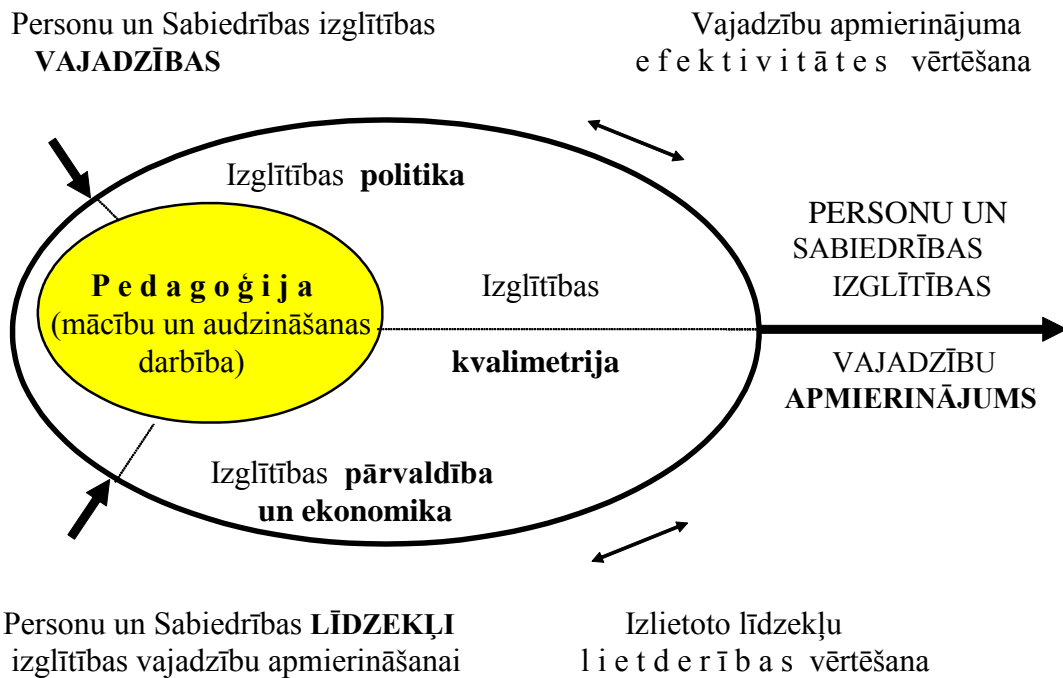
(kā es gribu dzīvot - kāda ir manai dzīvei nepieciešamā izglītība ?)

IZGLĪTĪBA - dzīves pieredze dzīvei		Dzīves VIRZĪBAI	EKSISTENCEI dzīvē	
ZINĀTNISKĀ [patiesais]	Dominē PRĀTS (atziņas, jēdzieni - <i>izpratne</i>)	Fund. un lietišķā pētniecība	Dzīvesvides uzraudzība, apkope, atjaunošana	Dabasvide Cilvēkvide Tehnvide
SAIMNIECISKĀ [praksē derīgais]	Dominē GRIBA (vajadzības, līdzekļi - <i>izdarība</i>)	Saimnieciskā jaunrade	Zinātnes un mākslas sasniegumu izmantošana	Dabasvide Cilvēkvide Tehnvide
MĀKSLINIECISKĀ [skaistais]	Dominē JŪTAS (emocijas, tēli - <i>iztēle</i>)	Iedvesmai	Sadzīvei	Dabasvide Cilvēkvide Tehnvide

Dzīves gājuma pamatvadulas

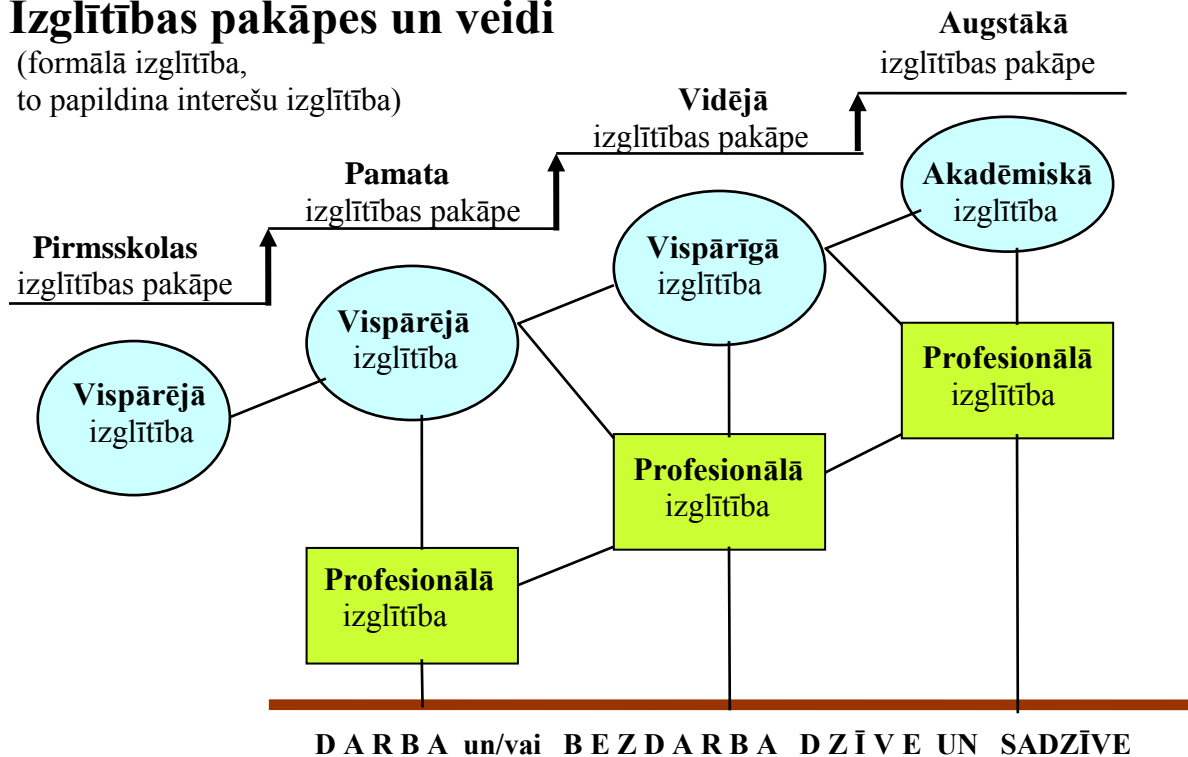

Izglītības sistēmu funkcionālā struktūra

Izglītības pakāpes un veidi

(formālā izglītība, to papildina interešu izglītība)

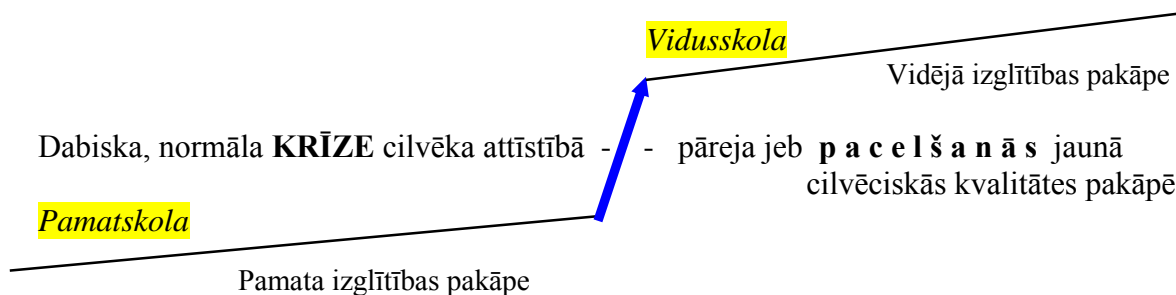

Vispārizglītība un profesionālā izglītība dažādās izglītības pakāpēs

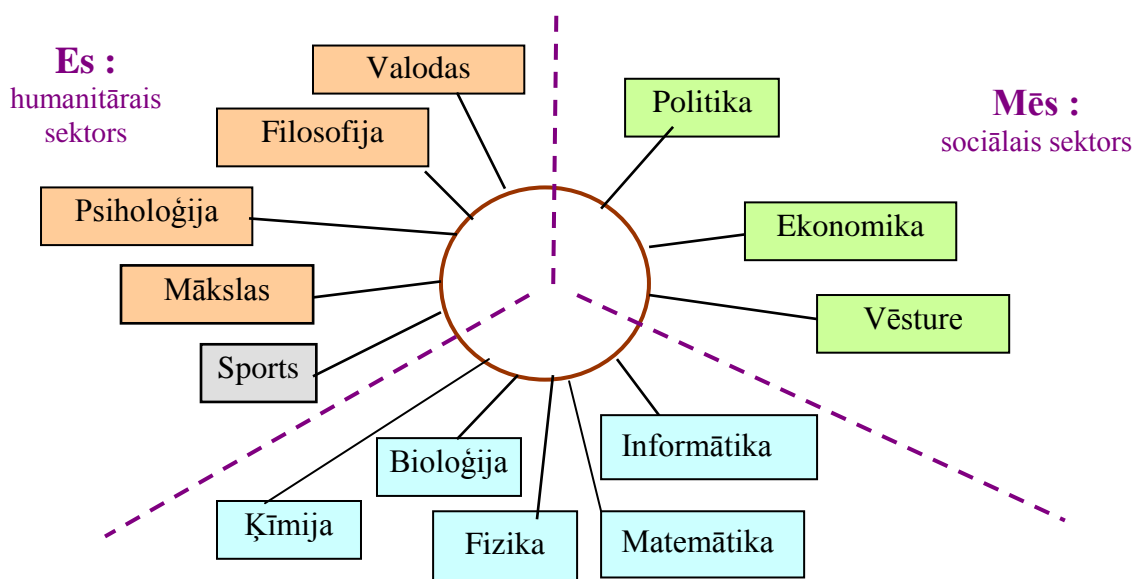
ES un MĒS VIDUSSKOLĀ

(mana un mūsu dzīve vispārizglītojošā vidusskolā, apgūstot dzīves pieredzi savai dzīvei)

ES un MĒS vidusskolā esam sākuši domāt Lielākas Domas - par pasauli, cilvēku, cilvēka dzīvi pasaulē, pasaules atveidi cilvēka apziņā. Par savu vietu un lomu pasaulē, par savu dzīvi cilvēku, dabas un tehnikas vidē. Par savu individuālo un mūsu kolektīvo apziņu - jūtām, gribu un prātu. Par pasaules māksliniecisko (tēlaino) un zinātnisko (jēdzienisko) atveidu, par reālo un nereālo abstrakto jeb domu pasauli cilvēku apziņā (reālām un nereālām domām). Ja līdz šim to visu esam uztvēruši galvenokārt pa daļām, tad nu sākam apzināt pasauli tās atsevišķo daļu kopsaistībā. Ja līdz šim esam pasauli vairāk izjutuši, tad tagad sākam to vairāk arī izprast. Tā ir mūsu apziņas, garīguma pacelšanās jaunā pakāpē, tā ir domāšanas virzība uz Lielajām Patiesībām un apziņas sakārtošanu, tas ir laiks, kad apziņa sāk apzināt pati sevi un mēs sākam paši apzināti virzīt savas apzinātās dzīves attīstību. Tā ir mūsu dzīve vidusskolā - ne tikai mācības, pat ne tikai izglītošanās (mācību un audzināšanas procesi to visciešākajā kopsaistībā), bet gan skolas dzīve, kurā dominē izglītojošā cilvēkdarbība, dotajā sabiedrībā atbilstoši sadarbojoties skolēniem un skolotājiem.

Vispārīzglītības satura principiālā organizācija vidusskolā

Es un mēs dabasvidē un tehnovidē : dabaszinātņu un tehnoloģiju izglītības sektors

Dzīves un izglītības krīze 20./21. gs. mijā

Aizvadīto aptuveni 500 gadu laikā kopš Jauno laiku sākuma mūsdienu Rietumu pasaules dzīvē un izglītībā ir nobriedusi krīze, kuras pamatā ir modernās zinātnes un tehnikas attīstība. *Aizvadīto gadsimtu gaitā, it īpaši 20.gs. noslēgumā, ir sasniegts ļoti liels cilvēces uzkrāto zināšanu apjoms, taču līdztekus nav pietiekami attīstījusies šo zināšanu cilvēcīga izmantošana.*

Īpaša uzmanība jāvelta attieksmju veidošanai vērtēšanas procesos, kuros izšķirīga loma ir attiecīgi izvēlētiem vērtību etaloniem. Tas savukārt nozīmē vienotu mācību un audzināšanas darbību īstenojumu, nepieļaujot Rietumu tradicionālajā dzīvesveidā šobrīd attīstījušos vispārcilvēcīgo vērtību tālāku devalvāciju un tās globalizāciju, kas raksturojas kā visaptveroša cilvēces garīgo vērtību upurēšana par labu materiālajām vērtībām.

Pedagoga un skolēna savstarpējās attiecības

PEDAGOĢISKĀ DARBĪBA - s a d a r b ī b a	VADĪTĀJS (objekts)	IZPILDĪTĀJS (subjekts)
SKOLOTĀJS	*	*
SKOLĒNS	*	*
	<i>Brīvība un atbildība</i>	<i>Tiesības un pienākumi</i>

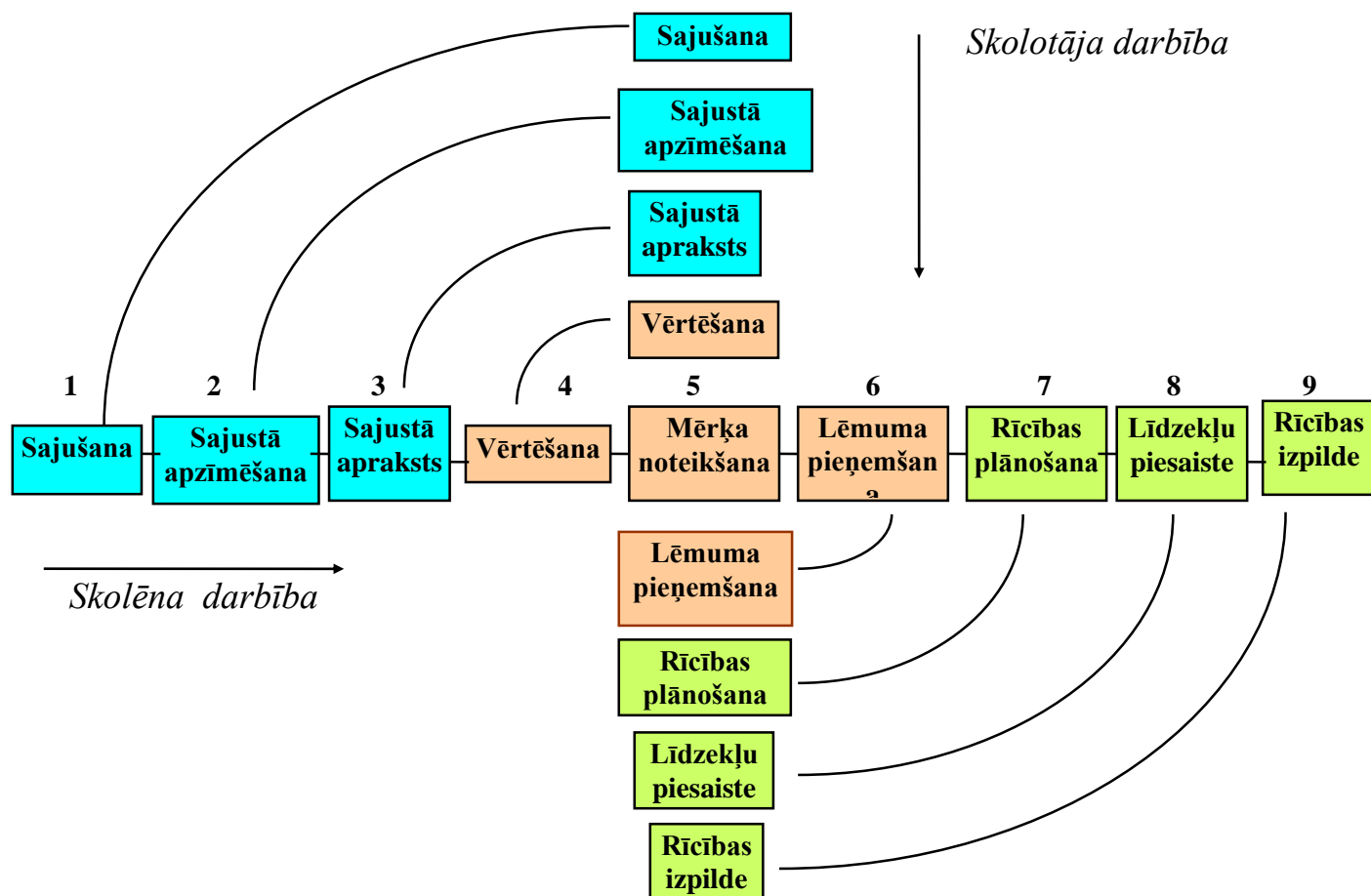
Izpilde (Tiesības un Pienākumi)

VADĪBA (Brīvība un Atbildība)

IZPILDE (Tiesības un Pienākumi)

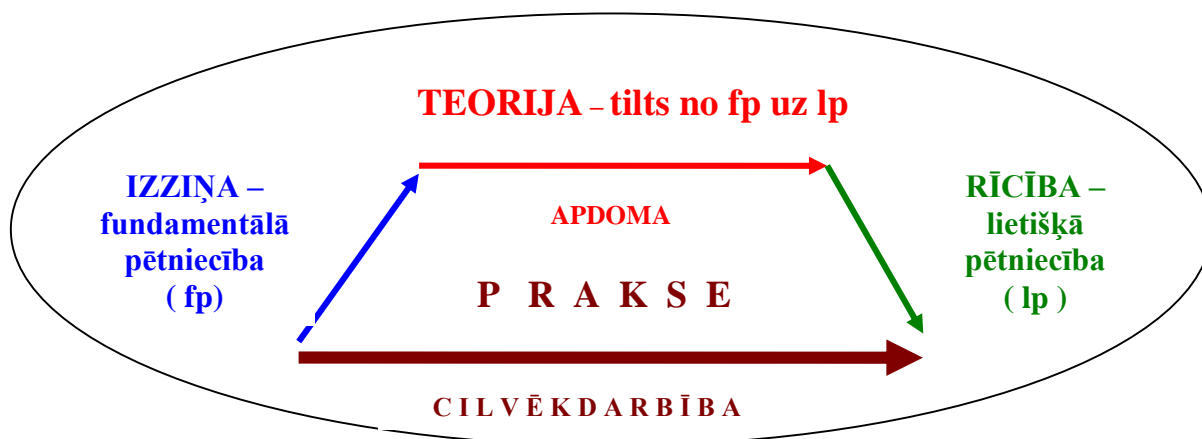
Vadība (Brīvība un Atbildība)

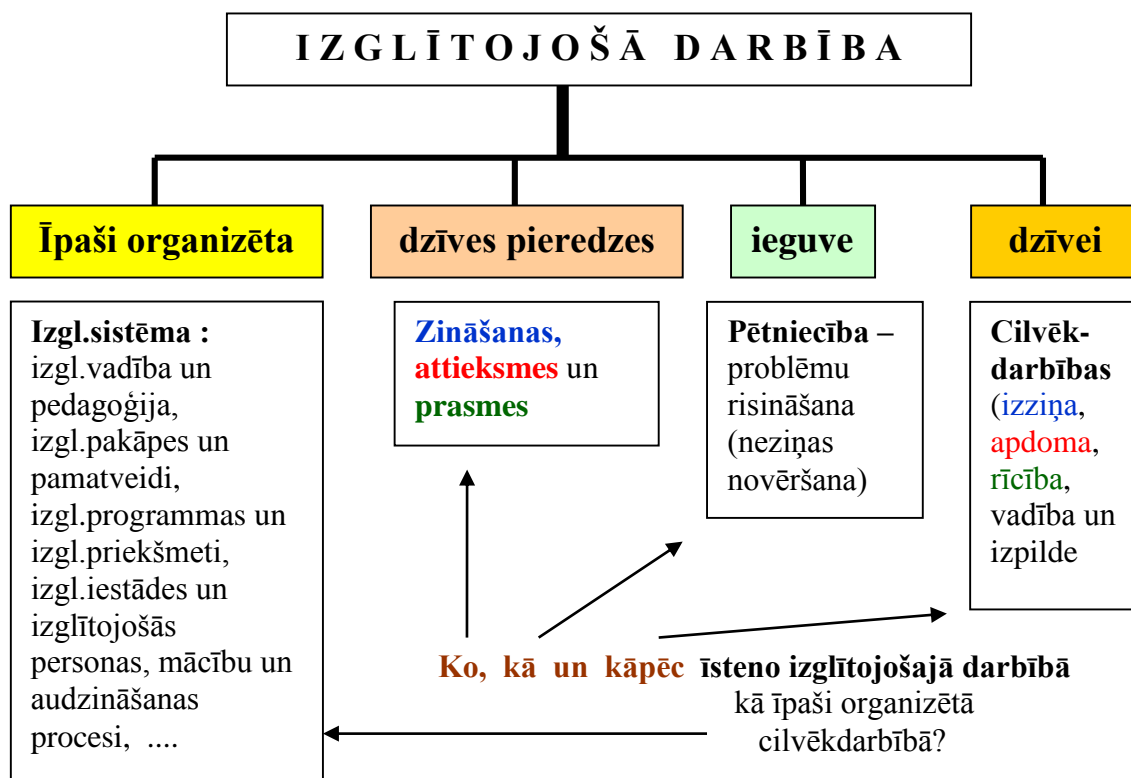
Skolotāja un skolēna s a d a r b ī b a – partnerattiecības : divas kopsaistītas mērķtiecīgas cilvēkdarbības skolas dzīvē

Vispārīzglītojošās darbības būtība un sūtība : pasaules parādību zinātniska un mākslinieciska apzināšana (*izziņa, apdoma*) šo parādību *tēlainai izjūtai (jūtas), jēdzieniskai izpratnei (prāts)* un *cilvēcīgai izmantošanai (rīcība kā labas gribas īstenojums praksē)*.

Izglītojošā pētniecība aptver īpaši organizētas gan fundamentālās, gan lietišķās pētniecības jomas, patstāvīgi un radoši veicot pasaules parādību apzināšanu un izmantošanu.

**I z g l ī t ī b a – dzīves pieredze dzīvei –
cilvēku dzīves spēju jeb kompetenču nodrošinājuma garants**

Gudri un godīgi cilvēki – izglītojošas darbības i d e ā l s

Cilvēka dzīvesgatavības struktūra

